Број 230. У Новом Саду, у уторак 18. октобра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, празницем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: за целу годину 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Затворен велики жупан.

У жупанијској згради пештанске жупаније догодила се јуче необична ствар Председник извршног одбора те жупаније барон Дезидер Пронаји, затворио је, управо забравио је новог великог жупана у жупановој дворани За тим су га пустили и изјавили му: Док не положиш заклетву виси активан жупан, немаш овде никаква посла и не можеш добити званичан печат. Без званичног печата, не можеш издати ма какву званичну наредбу, која би била законита.

Новоименовани велики жупан треба да кле да се закуне. То може да учини у жупанијској скупштини, а већина је решила да му се то не дозволи, јер је незаконит. Именовала га је незаконита влада, а што-год уради незаконита влада, томе се жупанија не покорава, јер није законито.

Овај догађај биће од веома важних последица. Тај догађај треба да буде пример другим опозиционим жупанијама и муниципијама.

Барон Дезидер Пронаји могао је ону ствар свршити, а да и не забрави врата за великим жупаном. И могли су га отључати и пустити, а да и не буде ту жупанијски хајдук. Али се види смер. — Удружена опозиција хоће да покаже крајњу енергију, а да не изгледа, да се и најмање поплашила од претње барона Фејерварија.

Нема сумње, да ће развитак ових догађаја бити од великих последица. Хоће ли влада барона Фејерварија хтети да иде до краја? Барон Фејервари држи, да је његова влада законита. Он то мора држати, јер би иначе требао да оде и да не остане ни сата на свом месту. Па опет — хоће ли употребити сва средства или не. Ако употреби, не може знати шта се може из тога излећи. ако покаже да је слаб, да дуго размишља, да стрепи, онда је свршио

Познато је, шта је било лане 5. новембра. Онда је Тисина влада хтела да покаже кураж. У сабор кој седници т га дана прогласио је председник Перцел један предлог, (да се пооштри саборски пословник) а тај предлог није примила већина, јер је у сабору била ларма. На то су посланици опозиције гађали председника с књигама и мастионицама а посланик Виктор Ракоши шчепао га је за прса и бацио напоље. Дан после тога, удружиле се све опозиционе странке и створише „удружену опозицију“.

Министар председник Тиса није лако попустио. Заказао је саборску седницу за 30. новембар и створио је саборску полицију (трабанте) Но опозиција је ушла у саборницу пре седнице. Разјурила је трабанте, поломила председничку трибину, покрхала министарске столице, и комађем тих столица чекала министре

То је скр'ало Тису. Није смео даље. Није смео да тера до крви. Данас је и он донекле у опозицији против „Фејерварија А ако Фејервари потегне у крајност, неће бити ни двадесетина мађарских посланика, који ће му се смети придружити. Та ево ни данас не може да довуче к себи макар и мален број посланика из Тисине странке, јер се и та странка изјавила против њега

Фејерваријева нада беше програм, с којим ће изаћи пред Угарс у. Тај програм није никог задобио, јер носи на себи жиг неискрености и неозбиљности. И оно мало, што је добро у њему никога не загрева, већ и с тога што долази из Бечa, а не верују Бечу.

Барон Фејервари је са својим програмом више покварио но што је користио. Та последња карта, коју је бацио на сто, не вреди му (и ако је мислио да је адут) јер му са свију страна подвикнуште: — лажна је!

Он је с тим програмом одгурнуо од себе немађарске народе, да му се никад доближити не могу а Мађари му се смеју. Шта ће сад радити? На изборима не може победити, јер да поколе говеда целог света, мало му је на изборни паприкаш.

А страх од апсолутизма никога не плаши. То показује случај са затвореним великим жупаном.

Дочек банов у Руми.

На своме путу по Срему дошао је бан и у Руму. Било се већ говорило да неће доћи. А ево зашто Немци румски тражили су, да смеју истаћи и своје немачконародне заставе уз земаљске, но то им недопустише, па како Немци не хтедоше ни како попустити. већ остадоше у опозицији то се већ зуцкало, да бан неће ни доћи. Али бан ипак дође. но и Немци се устегоше од сваке овације.

Дочек је на станици био јадан: нашао се већи број чиновника, а од грађанства: њих тројица, дакако међу њима и један „Чика“ или кога бар радо тако зову, а и он себе тако радо назива. Елем урачунавши Чику и ове чиновнике било је свега 37 особа на станици

Бана грофа Пејачевића ту је поздравио румски начелник Фрања Грубер, који је овако завршио свој говор: „Ми смо се трудили, да што боље будете дочекани, па желимо, да се код нас што боље осећате и зато и кличем: „Живео преузвишени господин бан гроф Куен Хедервари“. Бан се убезекну, а један чиновник муну у ребра господина начелника дошанувши му: гроф Пејачевић, што и збуњени начелник понови, али у тај час већ није било пред њим бана Пејачевића.

Бадава рђав шеширџија је и рђав начелник јер Грубер је фабрицирао шешире пре, но што је почео да фабрицира акта начелничка.

Шта је мислио бан, кад је чуо такав поздрав, не знамо, али га можемо уверити, да начелник није то хотимично учинио, већ њему се испречио у глави гроф Куен Хедервари, па не може да види пред собом — грофа Пејачевића.

Из тога бан може бар видети, колико је знао Куен Хедервари да застраши чи-

ПОДЛИСТАК.

ЗБОГ ПЕТЛА.

— J. Vrhlicky. —

(Свршетак.)

»Шта ради моје кумче?« запита кнегиња једног црномањастог човека, који је стајао под њеним балконом са згужваном капом у руци и који гледаше у њу са изразом необичног респекта.

»Хвала, Преузвишености«, одговори Миша, »добро му је а и како да не! Толика срећа!«

Кнегиња се наслони на грбом украшену зграду балкона, пушећи цигарету.

Прошло је пет дана од крштења, које је врло свечано обављено, да се у селу нико није сећао таког крштења. Циганче је заиста добило име Марија Евгенија, цела чета беше богато обдарена, а мала доби у пеленама као кумин дар тридесет дуката.

Искрени ћемо бити па приметити, да Миша данас није имао петље, да потражи госпоштину. Случајно га кнегиња виде где стоји близу двора, па га позва.

Миша беше заиста леп човек, снажна тела, усправан а јако црна брада окружаваше му црно, опаљено лице.

Кнегиња дуваше модар дим од цигаретле и радосно гледаше час на Мишу, час на врхове дрвећа по суседним вртовима.

»И породиљи је добро, Миша?«

»Јесте, са свим добро«, одговори упитани мирно.

»Има ли свега, што јој треба?«

»Свега, Преузвишености.«

»Чујеш, Миша, ја мислим, да ипак нешто нема.«

»Не знам, Преузвишености.«

»Живинска меса с резанцима«, насмеја се кнегиња.

»Живинска меса с резанцима? Не, то нема — па и од куд јој сиротој?«

»Но па узми сам једног петла! Ено видиш тамо код оног џбуна чепрка један, који изгледа здраво дебео — ухвати га, па га скувај твојој жени.«

Миша се устезао.

»Па шта стојиш?« викну кнегиња смејући се, »та ваљда ти смем поклонити једног петла! Та ухвати га па се жури даље!«

С баснословном окретношћу се окрете Миша џбуну и пре него што би пет избројали, ишче зе петао, а да ни гласа од себе не даде, у дубину његовог прслука. Кнегиња посматраше све то смејући се.

»Вешт ли си, Миша!« довикну му она, бацајући чик своје цигарете. Миша је не чу — јер је одмах одперјашио.

* * *

То беше његова несрећа.

Пут од двора у шуму водио је крај управниковог стана. То беше неугледна, приземна, виновим лишћем обрасла зграда. Сељани је називаху у кратко »квартир«. Миша је морао дакле поред »квартира« проћи и није га могао никако заобићи. Он се надао, да ће неопажен промакнути — па ако и не — кнегиња му је петла поклонила, па ће и она сама у случају нужде то и посведочити.

Миша је дакле без страха ишао својим путем.

Управник Таубе стајао је међутим у врати пушећи из дуге луле.

»Куда момче!« развика се он на Мишу.

»Кући, ваша милости, у село својој жени.«

»Адраповче, шта скриваш то на грудима?«

Пре него што је Миша могао да одговори, одаде сам петао своју присутност; он га притиште с великом нежношћу на своје срце.

»Та зар нисам увек рекао!« разжести се управник, »да је сваки Циганин лопов! Овамо петла!«

»Добио сам га од госпође кнегиње«, усуди се Цига тихо да примети.

»То би могао сваки лопов рећи. Дај овамо!«

Али Миша на своју несрећу загребе. Тиме појача сумњу у управника.

»Лопов«, викаше господин Таубе колико га год грло служило, »лопов, држите га! Ухватите га!«

Миша је бегао.

»Циганин је украо петла, ухватите га, држите га!« викаше управник машући по ваздуху дугим камишем.

Миша је бегао.

новнике, кад и сада на њега мисле и о њему сањају.

Што се тиче „живео“, то се чула тек двојица тројица, који викнуше „живео“!

Кад је то неколико кола са баном кроз Руму ишло котарски престојник (Новаковић) млатао је са кола и десно и лево и рукама и ногама, да би ко викао: жиео али заман. Само се његов глас чуо, а остали ћутаху. Фетери запалише своје луле, па онако у шубарама и не шумињаху да учине по жељи престојниковој, већ ћутећки посматраху све А Срби и не дођоше јер кога да дочекују? Бана Пејачевића, који истим путем иде, којим је ишао и несрећни гроф Куен Хедервари.

Од српске интелигенције била је неколицина, док се велика већина уздржала од сваких овација.

Дакако да је морало „аузруковати цело чиновништво из Руме и румског среза, као што већ споменусмо

Што се тиче истицања застава (барјака), ту је било и застрашивања те су многима дани барјачићи силом, а барјачићете је општинско поглаварство општинским новцем добавило. Зар се и на тако што сме новац општински трошити?!

Многе су звали и у општинску кућу, па им претили глобом, ако заставе не истакну.

Има их доста, који су се и побојали, па су зато и истакли заставе.

Али о бакљади није могло бити ни речи, јер бакље није хтео нико да носи

Поджупан је говорио, да не сме бакљада изостати, ма се и најмили бакљоносци али све залуд: ни тако се није могла одржати бакљада.

Било је и примања пред подне. И ту је било највише чиновника. И депутација из румског и хртковачког изборног среза, што ју је предвео др. Шевић, састојала се понајвише из чиновника два-три трговца и два-три ратара.

Али била је и једна неугодна сцена кад је Леша Кокор, ратар из Суботишта, ступио пред бана, да тужи Шевића због тога, што је упропаштен. Кажу, да бан није хтео да прими тужбу.

Али интересантан је био банкет, јер је на њему био познати клаун Стева Вједи Поповић. Рекао је да је он пустосват, а бан да је младожења (но ко је онда млада био?) И он прати бана на путу већ осам дана, па му ни е ништа, јер научио је тако. Иначе је у Руми лањске године говорио о води (ради исушења Срема), а сада (на банкету) о вину, а то је противност Најпосле је рекао, да они (владиновци) не би били тако јаки, да није уз њих љубав народа! А ми држимо да је још већа противност љубав народна и Чика Стева (и остали владиновци), него, што је противност између вина и воде, јер љубав народна далеко је од Стеве Вједија и владиноваца, као што је небо далеко од земље

Говорило се дакако ту и о слози Срба и Хрвата, као да је владиним људима стало до те слоге. Али да, било је слоге, јер се — сложно пило, а онај познати, „Чика“ говорио: „Та маните, људи, сад је бан ту па ћемо овако, а кад избор дође, знаћемо, шта ћемо! Добро је само, да је бан са банкета већ отишао био, па није чуо, јер иначе би се уверио каквих све људи има око себе.

Трчкарали су око бана и жупана и они, који су тражили, да им ракицијнице буду близу вароши, и то су људи од „чвреста“ уверења и од — добре ракије.

Било их је, који су истакли заставе, а не истакоше ни онда, кад је било освећење цркве. Онда су се гурали и губили, а сада се измотавали; онда им ни грозд (па ни гроздић) није био сладак а сад и — мрк поглед власти, које су многе силом терали, да истакну заставу. Да нису могли изостати ни обл гатни властелински чиновници и Чивути код дочека, и то се зна. Е тако прође дочек бана у Руми и ми држимо, да му није баш пријатан тај дочек и да ће му у ушима још увек зујати мудре поздравне речи румског начелника: „Живео гроф Куен Хедервари!“

Криза.

Социјалистички зборови.

У суботу је Фејервари развио свој програм пред изасланством будимпештанских грађана, у недељу пак сазвале су већ вође — Чивути — будимпештанских међународних социјалиста збор, да одговоре на овај програм свога заштитника. На збору је Бакањи држао подужи говор, у којему је најпогрднијим речима нападао уједињену мађарску опозицију, а у звезде ковао свога пријатеља Фејерварија. Рекао је, да ће се увести опште право тајног гласања, али наравно није рекао, какво је то опште право. Завршио је с познатом фразом, да социјалисте неће дотле мировати, док не извојују опште бирачко право. Затим је примљена одлука, у којој позивају све са борске странке, да свим силама потпомогну, да се владин програм оствари.

Владина странка.

Фејервари не може никако да састави себи странку. Програм његов, који је у суботу изнео на јавност, није имао онаква успеха, каквоме се влада надала. Влада је намеравала, да после прочитаног Фејерваријевог програма, оде у просторије свога новога клуба, где је мислила, да ће затећи своје присталице, те да тада образује странку. Ну у овој својој нади јако се преварила, јер у клубу није затекла ни једног једитог посланика. Ни чланови либералне странке не жуде баш тако, да ступе у Фејеоваријев табор. Сада влада вели, да ће странку образовати тек у среду, а у суботу ишли су министри у клуб само да га прегледају Но и у среду тешко, да ће се наћи много њих, који ће ступити у „напредну“, владину странку. Говори се да барон Данијел и Ердељ, бивши министар, наговарају либералне посланике да ступе у Фејерваријеву странку, али без велика успеха, јер су ови дочули, да влада не сме да нареди нове изборе ни сада, ни на пролеће, па — кажу — чак ни на јесен, јер је уверена, да би при изборима пропала. Из либералне странке највише ако њих 15—20 ступе у владину странку.

Либерална странка.

Јуче, у понедељак, пре подне држао је извршни одбор либералне странке своју седницу на којој су после дуже дебате усвојили Тисину резолуцију, коју су поднели на јучерашњој конференцији либералне странке. Шта је све у тој резолуцији нисмо добили још извештаја, али говоре да је у њој изражено, да либерална странка стоји сасвим независно од владе. Нема са њоме никакве заједнице, јер програм владин одудара и противан је програму либералне странке, те с тога ће ова према влади ступити у опозицију. За сада ће странка остати у целини, тек ако их неколицина иступи, да се придруже Фејерварију. Овима је пак Фејервари обећао масна места.

Забрављен жупан.

Стеван Тахи, новоименовани велики жупан, који још није положио заклетву, оде јуче у жупанијско звање и тамо је у соби великог жупана прегледао нека писмена. Председник одбора шездесетпеторице, барон Десидер Пронаји дође у жупанијско звање и чује, да је Тахи у соби великог жупана. Појури у собу и кад је овога тамо угледао, повиче: „жупанија нема великог жупана!“ и с тиме забрави Тахија у соби. По томе оде жупанијском великом бележнику Фазекашу и преда му кључ Фазекаш је изјавио, да је поступак Пронајијев оправдан, пошље једног пандура, да испусти Тахија на поље, а затим собу забрави и узме кључ себи као заступник великог жупана. Тахи се блед удалио из жупанијског звања и изјав о је да и он увиђа, да је Пронаји имао право и да неће долазити више у звање, догод не положи заклетву.

Бечки гласови.

Лист „Мађарорсаг“ доноси једно писмо из Беча, које је писао човек, који долази у додир са владиним и дворским круговима,

---

Радници се враћали из поља кући.

Неки стадоше и гледаху за Мишом, други се упустише у потеру за њим, кад видеше, да га управник гони.

»Ко га ухвати, добиће талир!« виваше управник.

Овај узвик електриса и равнодушне међу људима.

И Миша је бегао.

Отпоче дивља, очајна хајка за човеком.

Слуге беху јаке и брзе. Нада, да ће добити талир и задобити управникову наклоност а уз то и пробуђена антипатија сељака против Цигана а можда и завист ради кумства кнегињина — све то учини, те руља потрча, што год је брже могла за Мишом.

И Миша је бегао.

То му беше испочетка лако. Зар тој руљи да не умакне? Син степин имађаше крила на табанима. Али дивља руља му се скоро приближила. Она га натера на њиву, из које је недавно кромпир повађен. Тле беше бусовито и пуно рупа, Миша се непрестано спотицао. У очајању притиште петла на прса, није пазио више, куд пут води, он је само бегао, бегао, бегао!

Чуо је гласове за собом. Али се ипак не окрену. Он је то требао да учини — требао је да види, да није требао сад тако као луд да бежи, јер његови гониоци беху заостали приличан комад. Он се не осврну а њихова дивља вика га је варала. Он је мислио, да су му баш за леђима, те стога удвостручи луду брзину свога трка.

Најбржи и нејвештији из села трчали су за њим. Као моћан подстрекач показа се увређена сељачка част — да они не ухвате Циганина?! Сва околина ће о томе причати, увек би били подсмеху изложени. То би још требало! Напред само за њим!

И Миша је трчао као луд.

Равница пред њим се у даљину испружила, под његовим ногама угибале се бразде новоузоране њиве — непогодно земљиште за бегунца! Једва је већ могао де предише, пред очима му светлаци играли и у ушима му је ужасно зујало, груди му се тешло дизале и хладан зној му је цурио преко слепочница — али ипак не престаде бегати.

Он погледа горе. Небо беше суро, као да га је ко затворио поклопцем каквог грдног мртвачког сандука. Мрак је падао — овде, онде паде по која тешка, велика кап кише, као суза на разорану земљу.

И Миша је бегао даље, даље — —

Цео свет му се вртио. Гониоци мора да су му баш за леђима. — Он је чуо њихово тапкање, спотицање и вику. Али само даље, даље! Ено тамо на хоризонту црни се већ шума, тамо је као код куће, његови другови ће га бранити — сутра се мора све разјаснити, а његова жена ће вечерас већ уживати у петлу.

Није могао мисли довршити. Светлаци пред очима све чешћи и чешћи, неодређен осећај стеже му као песница каква грло, у глави, као да му чекић удара и Миша паде на мокру земљу, удавивши под собом петла.

Још једном се подиже, можда би му ипак пошло за руком, да умакне, да је ударио правим путем, али са свим збуњен и без свести, поче бегати противним правцем — према својим гониоцима.

Тада га удари први камен о главу.

Није ни осетио, као да је ко лако дирнуо; није га болело, само му је нешто топло цурило преко лица. А није ни покушао да баци петла, него је трчао даље.

Дрвљем и камењем беше обасут.

Миша паде лицем према земљи. Дивљом дреком нападе руља на јадника и газила га је, док га, у правом смислу речи, није у земљу угазила.

Још је дисао, још је могао да се окрене; али кад је хтео небу да погледи и да прошапта име своје жене и свога детета, паде му велика буса земље на лице и угуши његов последњи уздах.

Где је пао, тамо га оставише — отеше му само мртвог петла, па га однеше као какву трофеју господину управнику. —

Наскоро паде јака киша. Али Миша не осећаше више хладне млазеве — то одоцнело саучешће с неба — његово лице беше још хладније, а код куће у черги чекала га његова жена узалуд. —

* * *

те тако има прилике, да сазна мишљење тих кругова. У томе се писму каже: И ако је овако опће бирачко право, како га Фејервари износи у своме програму, далеко од правог опћег бирачког права, ипак у Бечу ни ово не мисле озбиљно, да остваре. Знам за извесно — вели у томе писму — шта хоће само тиме да остигну. Смер им је ово: ако се Фејервари споразуме с Тисом и при изборима задобију већину, онда ће се њихове странке спојити у владину странку, а по цену да се што више опш ша бирачко право. Ако би пак Фејервари на изборима сâм успео извојевати себи већину — што пак овде нико не верује — онда би дао да изборни закон падне у горњој кући. Тада би Фејервари склопио споразум са горњом кућом, а опет по цену, да се бирачко право што већма сузи. — Даље вели, да Фејервари нема дозволе краљеве, да распусти сабор. Ишчекују, да виде какав ће утисак учинити на државу Фејерваријев програм и тек када се увере, да би Фејервари сам или с помоћу Тисином могао извојевати већину на изборима, онда ће распустити сабор и наредити нове изборе.

Политички преглед.

Врење у Русији. Општи штрајк у Русији све се више испољава у револуционарни покрет. По некојим већим местима, већ почиње крв да се пролива, да се дижу барикаде, полиција, па чак и војска да одричу послушност. Промет је на врло много места прекинут многе вароши оцепљене су од најближе околине, а оскудица у месу и храни све је већа У Претрограду су све апотеке без разлике затворене, јер се апотекари придружили покрету, који тражи политичке слободе. Један је само апотекар отворио радњу, но том су апотеку готово разрушили. Држе се непрестано зборови и на њима одјекују револуционарни говори и чују се поклици: Живела република! Доле са лозом Романова! На петроградском свеучилишту одржан је одономад такав један збор, који је бројао 40 хиљада посетилаца, међу њима државни и министарски чиновници па и официри. И поштански промет застаје Бечка поштанска управа издала је објаву да не прима пакете и новчане пошиљке за Русију, јер је прекинут руски жељезнички саобраћај. Не излазе ни руски листови. Једном речи стање је врло запето, ваздух врло загушљив и сваког часа може да наступе покољи и да кресне крвав пламен револуције. Што се то још не збива узрок је томе, што очекују да руски двор попусти и даде народу прави устав и политичке слободе. У руском царском двору већ од три дана и три ноћи трају непрестано саветовања. Једа известан круг, хоће да по сваку цену остане апсолутизам и тај наговара цара на непопустљивост и војну диктатуру, други би да се руском народу даде политичка слобода и устав. И доиста руски цар стоји данас пред једном једином раскрсницом: Или да задовољи народ свој и да му даде устав или да покуша грубом силом да угуши покрет Како би ово друго испало не зна се, али би лако дошло можда и до свргнућа Романове лозе. И руски цар као да се решио оном првом т. ј. да даде народу устав и политичке слободе Међу онима који то траже нарочито је Вите. Најновија брзојавна вест јавља из Петрограда, да је изашао царски указ у којим се Вите именује за министра председника, строј државне машине да се упрештава, грађанске слободе да се дају, да се установљава законодавна дума изборно се право зајамчује. — Овим се пружа уставност и грађанска слобода те изгледа да ће и изгредима бити сада крај.

Да ли краљевина или република. Норвешка народна скупштина у Кристијанији расправља сад о томе, да ли Норвешка да се прогласи краљевином или републиком. Посланик Конов износи, да се адресом на краља Оскара доиста хтела краљевина. Та поштена и искрена понуда није примљена. Облик норвешке државе не сме се одредити, а да се не пита цео норвешки народ, јер би тиме било повређено најсветије право уставности. Норвешка треба да се прогласи непристрасном и са сваком државом да ступи у преговоре. Не сме се поводити за новембарским уговором, јер би то било паперено против Русије и врло опасно. — Министар-председник износи, како би уставна краљевина пружала то исто што и република. Зато што би ова последња изазвала многе преображаје и требало би више година да се грађанство на њу привикне. — Одбије ли скупштина предлог владе за краљевину, ова ће сматрати да је свршила своју задаћу, положиће оставку и предати сву власт и управу народној скупштини. Два посланика говорила су за тим у корист владиног предлога. — Државни секретар Арктаидар износи, како се смера, да се народно гласање одреди 12. и 13. новембра п. н. Расправа се наставила у седници од понедељника.

Вести из места и са стране.

Нови племићи и витезови.

Приближују се избори, влади треба новаца, те сваким даном ничу племићи, витезови, а после ће барони и грофови. Феликс Лангер, управитељ вицинала у Унгу добио је за своје „заслуге“ племство са надимком „мурањски.“ — Јозеф Шулер, творничар будимпештански и Мориц Вајс, управитељ творнице у Ђули, добили су пак такође за своје „заслуге“ витешки крст Фрање Јосифова реда. — Честитамо угарском племству на овој привови.

Енглеска нестаје.

Ко прочита горњи наслов, одмах ће помислити, да Енглеска иде у назад или бројно или материјално, но није ни једно ни друго, Енглеске нестаје у простору. Пре кратког времена у доверском заливу утонуо је у море један део земљишта, заједно са стенама и бреговима. Тај случај потсећа нас на сличне догађаје из давнина. Некада једно од највећих и најживљих пристаништа у Енглеској био је град Равенсбург. Био је већи но што је данас Хул и у сабору био је заступљен са два посланика. — Године 1538. поче се урањати земља испод вароши и полако и постепено упадне у море најпре приморје, па за тим и цео град изгуби се у мору. Исто је тако било и са вароши Останге лном. У тој вароши некада је био и краљевски двор, седиште епископа и била је једна од знатних трговачких вароши ради свога пристаништа. Под владом Едварда II. догодила јој се прва несрећа. Тада је пропало у море 400 јој кућа. Године 1600. пропадну јој четир храма, а 1677. године била је већ читава варош до главног трга утонула у море. Једно време становници јој су се борили против тог пустошења природе и мора, али им сав напор беше узалуд, варош нису могли спасти и године 1729. становници је напусте, а она полако сва утоне у море. По статистици Енглеској сваке године утоне толики простор, колики је Гибралтар, и ако се овом пропадању Енглеске не узмогне стати на пут, лако је могуће, да ће данашње најживље енглеске купке, као што су Пактон, Сут-Вод, Алдебург и т. д. једнога лепог дана нестати са лица земљина.

Помор у једном селу.

У селу Закоти близу Двора, у котару дворском појавила се нека болест, којој народ не зна име, али како брзо за својим жртвама свршава називајуће ломор. Та болест се обично појави у трбуху, затим наступа ватра која сво тело обузме — и за 24 сата човек умре. Има кућа у којима по пет шест душа на дан умре. Народ се јако заплашио и боји се да је болест заразна те не сме један другом да одлази. Случајеви су пријављени власти и очекује се шта ће се све предузети да се ова опасна болест сузбије. Уједно ће испоставити каква је болест и колико има народ да се од исте боји. Т. ј. да ли је заразна.

Забава с игранком.

Српско певачко друштво „Венац“ у Панчеву приређује у суботу 22. октобра (4. нов.) забаву с игранком у просторијама И. М. Вајфертове пиваре, под управом свога хоровође Душана Шамбека. Програм је леп и одабран. Представљаће и једну шаљиву игру: „Да или не“ од Миленка. За време паузе свираће оркестар одабрано комаће.

Брзојави „Застави“.

Стигли 18. октобра.

Криза.

Будимпешта. Либерална странка усвојила је предлог Тисин. У њему се наглашује да либерална странка не усваја програм владе Фејерваријеве и да неће потпомагати владу у њеву раду око остварења тога програма

Будимпешта. Саски посланици су закључили да и даље остану у крилу либералне странке, јер не виде никаква разлога да своје свановиште промене и напусте либералну странку.

Немири у Русији.

Одеса. Стигла је вест да се побунила посада црноморске флоте, која је отпловила у Малу Азију.

Петроград. У држави штрајкују 7 милиона радника. Наоружани иду у маси по улицама. Из покрајина стижу вести, да се покрет све више шири, нарочито у Риги, Ревалу, Одеси.

Петроград. У вече је изашао царски указ Вите се именује за министра-председника. Државна управа се упрештава. Зајемчује се грађанска слобода и законодавна д ма. Зајемчује се изборно право

Слобода у Русији.

Петроград. Манифест царев дозвољава: слободу вероисповести, слободу речи, слободу збора и удружења Сви који су до сад били искључени из изборног права, постају бирачи за думу. Никакав закон не може постати без пристанка думе. Народу се обећава да ће се штитити закон и пазити и контролисати државне власти. Манифест изишао ноћу у засебним издањима. Велика гомила народа викала „Живила слобода!“ и позвала војничке патроле да се врате у касарне. Варошка дума поздравила телеграфски цара што је прогласио жељену слободу народу, и узвикује цару слободног народа „Живео!“

Варшава. Царски манифест изазвао дубок утисак. Гомила народа грли се и љуби на улицама, патроле повучене, руски официри учествују у општој радости.

Петроград. На жељезници почиње рад.

Трговина.

НОВИ САД, 18 октобра 1905. године

Пшеница прве каквоће 16 к. 30 п. до 16 к. 40 п.	све од 100 кила	
Пшеница нова — к. — п. до — к. — п.		
Пшеница средња 16 к. — п. до 16 к. — п.		
Пшеница лакша 15 к. 60 п. до 15 к. 80 пот.		
Наполица 13 кр. 60 пот. до 13 кр. 80 пот.		
Јечам нови 12 круна 60 пот. до 13 кр. — пот.		
Зоб 12 кр. 60 пот. до 12 кр. 80 пот		
Кукуруз у зрну н. 12 кр. 40 п. до 12 кр. 80 п.		
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до — кр. — пот.		
Маст 152 кр. — пот. до — кр. — пот.		
Сланина 152 кр. — пот. до — кр.— пот.		
Сланина пушена 152 кр. — п. до — кр. — п.		
Свињи угојени тешки 100 до 102 пот.	кила	
Свињи средњи . . 96 до 98 „		
Свињи лаки . . . 88 до 94 „		
живе мере.		

С погуреним леђима стојао је сутра дан управник Таубе у кинеском салону.

Плашљиво је стајао крај прага као какав кривац, није се усуђивао ни очију да дигне.

Крај прозора је стајао свештеник Ремор, његово доброћудно лице беше суморно а час по па му са усница оте уздах.

Књегиња је ишла по салону нервозно горе доле. Да, у њеним лепим очима блистале сузе, а лице јој беше здраво бледо.

Изненада застаде пред управником па му оштро рече:

«А зна ли он, да је јуче човека убио?»

Овај начин говора страшно је поразио управника, јер је дрхтао не одговарајући ни речи. Главу је још ниже спустио.

Свештеник климну главом у потврду и озбиљно а кнегиња настави даље: «Нека он иде и нека се не усуди, кад овамо дође, да ми пред очи изађе! Он ми улева грозоту! Не ћу, док сам год жива, да га видим!» И заповеднички показа руком на врата.

Без и једне речи, клањајући се до земље, удали се управник.

* * *

На пољу, у ходнику срете кнеза. Он се саби уз дувар, да се неопажен провуче, али кнез заста смејући се пред њим, потапша га по плећима и рече пријатељски:

»Ви сте читаво спадало, драги Таубе — заиста се веселим!«

Милан.

Натјечај.

По закључку IV. скупштине (конвенције) Српског Православног Савеза „Србобрана одржане 4. (17.) до 11. (24.) септембра ове године у Harrisburg Pa, отвара се натјечај за

УРЕДНИКА

Савезног Органа

који се има издавати за сада једанпут недјељно.

1. Натјецатељ мора бити Србин и да нема никакве пречреке бити чланом савеза. По могућности да је што више школован, да изнесе своје књижевне и новинарске радове.

2. Да потпуно схваћа идеју Српства, православља и Словенства и да познаје прилике нашег народа, особито оног што се сели у Америку.

3.) Да зна наше одношаје са најближим словенским сусједима и да нас у томе упознава.

Плаћа јест 60 долара мјесечно све дотлен, док Орган једном недјељно издаван буде.

Натјецатељи морају се пријавити са потрбним документима, најдаље до 1. Децембра 1905 год.

Главни Савјет Српско Православног Савеза „Србобран“.

Тајник, **Душан С Петковић.** Предсједник. **Саво Хајдин.**

Адреса:

Supreme Couneil
of the
Servian Orthodox Society „Srbobran“
Core of Rec. Sekretory
2806 Carson Str.
S S. Pittsburg Pa
N. America.

1130 3—3

КРОЈАЧКА РАДЊА
ЦИВИЛНОГ И МАЂАРСКОГ ОДЕЛА
ПЕТРА ПАВЛОВИЋА
у СРП. ИТЕБЕЈУ

потребује 2 старија и 2 млађа помоћника, који могу у радњу одмах ступити Примљени помоћници биће ангажовани за целу годину било по комаду било по недељној плати

1141 2—5

МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА
треба
ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
Т. ЂОРЂЕВИЋА
У НОВОМ САДУ

Ступање одмах

1148 1—5

Продаја стабала

дана 10. новембра 1905. у 10 сати до подне у Витојевци.

На темељу одобрења високе кр. земаљске владе од 24. августа 1905. број 53733. продају се 3586 разни стабала, властност земљиштне заједнице у Витојевци.

Стабла су удаљена од савске обале 2 километра.

Стабла су у следећем нацрту исказана:

Партија	Број стабла	Врсте дрва	Грађа	Гориво	Вредност од 1 m 3		Укупна вредност		ПРИМЕДБА.
			m 3		К	п.	К	п.	
1	761	храст	1326.9	927.34	10	—	13269	—	Грађа је способна за подужну и за цепање дузица.
					1	—	1927	34	
2	617	„	—	370.63	2	—	741	26	
3	1076	брест	—	415 61	2	—	831	22	За коларски посао добра.
4	62	јасен	—	47.17	2	—	94	34	
5	1100	топола	—	691.65	2	—	3383	30	
Свега 3586							20246	46	

Продаја ће се обавити путем писмених понуда, које имају бити обложене са 5% вадиума од понуђене своте и изјавом, да су нудиоцу услови познати, те да их у целости прихваћа. Писмене понуде морају бити истога дана пре подне у 10 сати предане изасланику кр. котарске области у Витојевци.

Понуда може гласити на поједине партије и на сва стабла заједно. — Најбољи нудиоц остаје досталцем. Поближи услови могу се увидити код ове кр. котарске области код котарског шумара Обрада Пеичића у Кленку, и код опћ. поглаварства у Грабовци, и код Радована Миљуша у Витојевци.

У РУМИ дне 22. октобар 1905.

1129 2 3

Кр котарска област.

СРПСКА ЗАДРУГА

за међусобно помагање и штедњу

У НОВОМ САДУ

ОСНОВАНА 1870. ГОДИНЕ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ОСНОВАНА 1870. ГОДИНЕ

ПОЗИВ НА УПИСИВАЊЕ

ЧЕСТИЦА VIII. КОЛА.

По закључку XXXV. редовне главне скупштине држане 3. (16.) фебруара тек. год, расписује се уписивање на VIII коло честица са уплаћивањем од 1. јануара 1906. г. по рим. календару.

Уплата износи 1 круну недељно на сваку честицу и траје 4 године

Чланом задруге постаје сваки, кога управа у чланство прими, а број честица одређује управа у смислу §. 33. слова а.) друштвених правила.

Уписивање отпочиње 1. новембра и траје до 15. новембра о. г. по рим. кал. сваког дана од 9—12 часова пре подне. Пријаве за уписивање примају се непосредно у самом заводу. — Уписнина је 1 круна од сваке пријављене честице.

У НОВОМ САДУ, 10. (23.) октобра 1905 .год.

УПРАВА

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу
У НОВОМЕ САДУ.

1120 4—

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.